

EUROOPA KOHTU OTSUS

20. märts 1990*

Riiklikud tarnelepingud – Neist lepingutest 30% reserveerimine konkreetses piirkonnas asuvatele ettevõtjatele

[...]

Kohtuasjas C-21/88,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Tribunale amministrativo regionale della Toscana eelotsusetaotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Du Pont de Nemours Italiana SpA

ja

Unità sanitaria locale No 2 di Carrara

saada eelotsust EMÜ asutamislepingu artiklite 30, 92 ja 93 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS

koosseisus: president O. Due, kodade esimehed C. N. Kakouris, F. A. Schockweiler ja M. Zuleeg, kohtunikud G. F. Mancini, R. Joliet, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse ja M. Díez de Velasco,

kohtujurist: C. O. Lenz,

kohtusekretär: kohtuametnik B. Pastor,

olles läbi vaadanud kirjalikud märkused, mille esitasid:

– põhikohtuasja hageja nimel, keda toetas Du Pont de Nemours Deutschland GmbH, advokaadid Gian Paolo Zanchini ja Mario Siragusa, Rooma, ning Giuseppe Scassellati Sforzolini, Bologna,

– põhikohtuasjas menetlusse astuja 3M Italia SpA nimel advokaadid Enrico Raffaelli, Cosimo Rucellai ja Carlo Lessona, Firenze,

---

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

- Itaalia Vabariigi valitsus, keda esindas avvocato dello Stato Pier Giorgio Ferri,
- Prantsuse Vabariigi valitsus, keda esindas välisministeeriumi attaché principal d'administration centrale Claude Chavance,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, keda esindas õigustalituse ametnik Guido Berardis,

arvestades suuliseks menetluseks koostatud ettekannet ja 18. oktoobri 1989. aasta suulist menetlust,

kuulanud 28. novembri 1989. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Oma 1. aprilli 1987. aasta korraldusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 20. jaanuaril 1988, esitas Tribunale amministrativo regionale della Toscana EMÜ asutamislepingu artikli 177 kohaselt Euroopa Kohtule kolm eelotsuseküsimust EMÜ asutamislepingu artiklite 30, 92 ja 93 tõlgendamise kohta, et teha kindlaks, kas nende sätetega on kooskõlas Itaalia õigusnormid, millega reserveeritakse osa riiklikest tarnelepingutest Mezzogiorno piirkonnas asuvatele ettevõtjatele.

2. Nimetatud küsimused tekkisid Du Pont de Nemours Italiana SpA, keda toetas Du Pont de Nemours Deutschland GmbH, ning Unità sanitaria locale No 2 di Carrara (edaspidi „USL”), keda toetas 3M Italia SpA, vahelises kohtuvaidluses röntgenifilmide ja -vedelike tarnelepingute sõlmimise tingimuste üle.

3. Itaalia riik kohustas 1. märtsi 1986. aasta seaduse nr 64 (Disciplina organica dell'intervento straordinario nel Mezzogiorno) artikli 17 lõigetega 16 ja 17 kõiki riiklikke asutusi ja organeid, sealhulgas riigi osalusega organisatsioone ja ettevõtjaid ning kõiki Itaalias asuvaid USL-e, soetama vähemalt 30% oma tarnetest Mezzogiorno piirkonnas asuvatelt tööstus- ja põllumajandusettevõtjatelt, kes tegelevad vastavate toodete töötlemisega.

4. Nimetatud siseriikliku seaduse kohaselt kinnitas USL oma 3. juuni 1986. aasta otsusega röntgenifilmide ja -vedelike piiratud pakkumismenetluse. Lisatud eritingimustes jaotati leping kahte ossa, millest üks, 30% suurune osa, reserveeriti Mezzogiorno piirkonnas asuvatele ettevõtjatele. Du Pont de Nemours Italiana vaidlustas nimetatud otsuse Tribunale amministrativo regionale della Toscanas põhjendusega, et ta jäeti selle osaga seotud

pakkumismenetlusest kõrvale, kuna tema asukoht ei ole Mezzogiornos. USL kuulutas 15. juuli 1986. aasta otsusega välja pakkumise võitja kõnealuse koguse 70% suurusele osale. Du Pont de Nemours Italiana vaidlustas ka selle otsuse samas kohtus.

5. Nende kahe hagi läbivaatamise käigus otsustas siseriiklik kohus taotleda Euroopa Kohtult eelotsust järgmiste küsimuse kohta:

1) Kas EMÜ asutamislepingu artiklit 30, millega keelatakse koguselised impordipiirangud ja samaväärse toimega meetmed, tuleb tõlgendada selliselt, et see välistab kõnealuse siseriikliku seaduse kohaldamise?

2) Kas 1. märtsi 1986. aasta seaduse nr 64 artikliga 17 reserveeritud kvoot on artiklis 92 sätestatud „abi”, kui võrd selle eesmärk on „edendada majanduslikku arengut” piirkonnas, kus valitseb „ebaharilikult madal elatustase”, soodustades selleks ettevõtete asutamist, et toetada kõnealuse piirkonna sotsiaalmajanduslikku arengut?

3) Kas EMÜ asutamislepingu artikliga 93 antakse komisjonile ainuõigus otsustada EMÜ asutamislepingu artiklis 92 sätestatud abi lubatavuse üle, või on see õigus ka siseriiklikul kohtul, kes arutab võimalikke siseriikliku ja ühenduse õiguse vahelisi vastuolusid?

6. Täpsemad andmed faktiliste asjaolude, kohaldatavate õigusaktide ja Euroopa Kohtule esitatud kirjalike märkuste kohta on esitatud suuliseks menetluseks koostatud ettekandes ning käesolevas otsuses käsitletakse neid niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste selgitamiseks.

A – Esimene küsimus

7. Esimese küsimusega soovib siseriiklik kohus teada saada, kas siseriiklikud normid, millega osa riiklikest tarnelepingutest reserveeritakse riigi teatavates piirkondades asuvatele ettevõtjatele, on vastuolus artikliga 30, mis keelab koguselised impordipiirangud ja kõik samaväärse toimega meetmed.

8. Algatuseks tuleb märkida, nagu Euroopa Kohus on järjekindlalt leidnud alates kohtuasjas *Dassonville* tehtud otsusest (11. juuli 1974. aasta otsus kohtuasjas 8/74 *Dassonville* (1974) EKL 837, 5. punkt), et artiklis 30 sätestatud koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meetmete keeld hõlmab kõiki kaubanduseeskirju, mis võivad otseselt või kaudselt, tegelikkuses või potentsiaalselt takistada ühendusesisest kaubandust.

9. Põhikohtuasjas kõne all olevate sündmuste ajal kehtinud riiklike tarnelepingute sõlmimise korra kooskõlastamist käsitleva nõukogu 21. detsembri 1976. aasta direktiivi 77/62/EMÜ (EÜT 1977, L 13, lk 1) preambuli esimeses põhjenduses sätestatakse, et „asutamislepingu artiklis 30 ja järgnevatel artiklites sätestatud tingimuste kohaselt on keelatud piirata riiklike tarnelepingutega seotud kaupade vaba liikumist”.

10. Seepärast on tarvis välja selgitada, milline mõju võib kaupade vabale liikumisele olla sellisel eelistussüsteemil, mis on käesoleval juhul kõne all.

11. Sellega seoses tuleb juhtida tähelepanu, et selline süsteem, mis soodustab liikmesriigi konkreetses piirkonnas töödeldud tooteid, ei võimalda asjaomastel organitel ja riigiasutustel osa vajaminevatest toodetest hankida teistes liikmesriikides asuvatelt ettevõtjatelt. Seepärast tuleb järeldada, et teistest liikmesriikidest pärinevad tooteid koheldakse ebasoodsamalt, kui kõnealuses liikmesriigis valmistatud tooteid, ning seeläbi takistatakse tavapärasest ühendusesisest kaubandust.

12. Seda järeldust ei mõjuta asjaolu, et kõnealuse eelistussüsteemi piirav mõju laieneb samadel tingimustel nii kõnealuses liikmesriigis väljaspool eelistussüsteemiga hõlmatud piirkonda asuvate ettevõtjate valmistatud toodetele kui ka teistes liikmesriikides asuvate ettevõtjate valmistatud toodetele.

13. Tuleb rõhutada, et kuigi välismaiste toodetega võrreldes ei soodustata kõiki kõnealuse liikmesriigi tooteid, on siiski selge, et eelistussüsteemiga soodustatavad tooted on kodumaised tooted. Asjaolu, et riikliku meetmega kaasnev impordipiirang ei soodusta kõiki kodumaiseid tooteid, vaid üksnes osa neist, ei saa seda meetet vabastada artiklis 30 sätestatud keelust.

14. Tuleb ka silmas pidada, et kõnealuse süsteemi diskrimineeriva laadi tõttu ei saa seda põhjendada Euroopa Kohtu pretsedendiõiguses tunnustatud imperatiivsete tingimustega; neid tingimusi võib arvesse võtta üksnes meetmete puhul, mida kohaldatakse vahet tegemata nii kodumaistele kui ka importtoodetele (17. juuni 1981. aasta otsus kohtuasjas 113/80 *komisjon v Iirimaa* (1981) EKL 1625).

15. Tuleb lisada, et kõnealune süsteem ei kuulu ka asutamislepingu artikli 36 ammendavas loendis sätestatud erandite kohaldamisalasse.

16. Sellele vaatamata tugineb Itaalia valitsus eespool nimetatud direktiivi 77/62/EMÜ artiklile 26, milles sätestatakse, et „käsolev direktiiv ei takista käsoleva direktiivi vastuvõtmise kuupäeval kehtivate Itaalia 6. oktoobri 1950. aasta seaduse nr 835 (GURI nr 245, 24.10.1950) sätete ning hilisemate muudatuste rakendamist, ilma et see mõjutaks nende sätete asutamislepingule vastavuse nõuet”.

17. Sellega seoses tuleb esiteks juhtida tähelepanu asjaolule, et siseriikliku kohtu viidatud siseriiklik õigusakt (seadus nr 64/86) on mõnevõrra erinev ja ulatuslikum, kui direktiivi vastuvõtmise ajal kehtinud õigusakt (seadus nr 835/50), ning teiseks on artiklis 26 sätestatud, et direktiivi kohaldatakse „ilma et see mõjutaks nende sätete asutamislepingule vastavuse nõuet”. Igal juhul ei saa direktiivi tõlgendada selliselt, nagu lubaks see kohaldada siseriiklikke õigusakte, mille sätted on vastuolus asutamislepingu sätetega ning takistavad seepärast artikli 30 kohaldamist, nagu käsoleva juhtumi puhul.

18. Seepärast tuleb siseriikliku kohtu esimesele küsimusele vastata, et artiklit 30 tuleb tõlgendada selliselt, et see keelab siseriiklikud normid, millega osa riiklikest tarnelepingutest reserveeritakse riigi territooriumi konkreetsetes piirkondades asuvatele ettevõtjatele.

B – Teine küsimus

19. Teise küsimusega soovib siseriiklik kohus teada saada, kas kõnealuseid norme võiks käsitada abina artikli 92 tähenduses, mistõttu neile tehtaks erand artiklis 30 sätestatud keelust.

20. Sellega seoses piisab, kui meenutada, nagu Euroopa Kohus on korduvalt märkinud (vt eelkõige 5. juuni 1986. aasta otsus kohtuasjas 103/84 *komisjon v Itaalia* (1986) EKL 1759), et artiklit 92 ei saa mingil juhul kasutada kaupade vaba liikumist käsitlevate asutamislepingu sätete piiramiseks. Vastavast pretsedendiõigusest nähtub selgelt, et neil sätetel ja riigiabi käsitlevatel asutamislepingu sätetel on ühine eesmärk, nimelt tagada liikmesriikide vahel kaupade vaba liikumine harilikel konkurentsitingimustel. Seega, nagu Euroopa Kohus eespool viidatud otsuses selgesõnaliselt märkis, ei piisa artiklis 30 sätestatud keelust vabastamiseks sellest, kui siseriikliku meedet käsitatakse artiklis 92 sätestatud abina.

21. Pretsedendiõigust silmas pidades tuleb siseriikliku kohtu teisele küsimusele vastata – ilma et oleks vaja arutada, kas kõnealused meetmed on käsitatavad abina – et siseriiklike normide võimalik käsitamine artiklis 92 sätestatud abina ei vabasta neid artiklis 30 sätestatud keelust.

C – Kolmas küsimus

22. Eelmiste küsimuste vastustest nähtub, et peakohtuasjas kõne all oleva juhtumi puhul peab siseriiklik kohus tagama artikli 30 täieliku kohaldamise. Seepärast ei ole vaja vastata kolmandale küsimusele, mis käsitleb siseriikliku kohtu rolli abi artiklile 92 vastavuse hindamisel.

Kohtukulud

23. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Itaalia valitsuse, Prantsuse valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Tribunale amministrativo regionale della Toscana 1. aprilli 1987. aasta otsusega esitatud eelotsuseküsimustele otsustab:

1) EMÜ asutamislepingu artiklit 30 tuleb tõlgendada selliselt, et see keelab siseriiklikud normid, millega osa riiklikest tarnelepingutest reserveeritakse riigi territooriumi konkreetsetes piirkondades asuvatele ettevõtjatele.

2) Siseriiklike normide võimalik käsitlemine asutamislepingu artiklis 92 sätestatud abina ei vabasta neid asutamislepingu artiklis 30 sätestatud keelust.

Due
Koopmans

Kakouris

Schockweiler

Zuleeg

Mancini

Joliet

Moitinho de Almeida

Rodríguez Iglesias

Grévisse

Díez de Velasco

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 20. märtsil 1990 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

J.-G. Giraud

O. Due